

СТИВЕН КИНГ

МЕРГАН

Роман

ТОШКЕНТ
«О‘ЗБЕКISTON»
2017

УЎК 821.111-31
КБК 84(7Амер)6
К 43

**Рус тилидан Саиджалол Саидмуродов
таржимаси**

Кинг, Стивен

К 43 Мерган [Матн] К 1: роман / С. Кинг.
— Тошкент: «O‘zbekiston», НМИУ 2017.
— 320 б. — (Қора минора)

Замонамизнинг энг машхур америкалик ёзувчиларидан бири, «Шуъла», «Ўлик ҳудуд», «Яшил йўлак», «Рита Хейворт ёхуд Шоушенкдан қочиш», «Чекишни ташланг корпорацияси» сингари бир-бирдан ажойибу ғаройиб роман ва қиссалар, бетакрор ҳикоялар муаллифи Стивен Кинг аллақачон Фарба ўз ўқувчиларини топиб ултурган. Адибнинг ўзбек китобхонларига тақдим этилаётган «Қора Минора» туркумининг биринчи китоби ҳисобланмиш «Мерган» романининг бош қаҳрамони Роланд — «жойидан силжиган дунё»даги сўнги олижаноб мерган. У нима бўлган тақдирда ҳам куч-қудрат ўчоғи, коинотнинг пойдевор тоши — Қора Минорани излаб топиши керак. Бир кун келиб бу Минорани топади ҳам, лекин ҳозирча унинг чекига сеҳргарлик ила бошқарилмиш, баъзан бизнинг оламимизга-да эшик очилиб туриладиган дунё бўйлаб саёҳатга чиқиш юки тушган...

ISBN 978-9943-28-901-7

**УЎК 821.111-31
КБК 84(7Амер)6**

ISBN 978-9943-28-901-7

© Саиджалол Саидмуродов (тарж.), 2017
©«O‘ZBEKISTON»НМИУ, 2017

*Ушбу китобни қўрқув ва таваккал
билан бобма-боб кўриб чиққан
Эд Ферманга¹ бағишлайман*

КИРИШ

Ўн тўққиз ёшингда бошингдан ўтадиган кечинмалар (ва нафақат бу ҳақда)

I

Ўн тўққиз ёшга тўлганимда (ҳозир сиз кўлингиздаги ўқимокчи бўлиб турган асар учун аҳамиятли ёш), хоббитлар² ҳамма ёқни босиб кетганди.

Катта Вудсток³ фестивали бўлиб ўтаётган Макс Ясгур фермасининг лойга ботган майдо-нида олти-еттита Мерри ва Пиппинлар⁴, улардан икки марта кўп Фродолар⁵ санғиб юришар-

¹ *Эд Ферман* — АҚШда чоп этиладиган «The Magazine of Fantasy and Science Fiction» («Фантастика ва илмий фантастика») журналида 1966 йилдан 1991 йилгача бош муҳаррир бўлиб ишлаган.

² *Хоббитлар* — инглиз шоири ва ёзувчиси, тилшунос олим Жон Рональд Руэл Толкиэн (1892–1973) қаламига мансуб афсонавий «Хоббит ёхуд борса-келмас» ва «Узуклар ҳукмдори» эпопеяларининг бош қаҳрамонлари.

³ 1969 йилнинг 15–18 августида Нью-Йорк штатида ўтказилган мусиқа ва санъат фестивали.

⁴ «Узуклар ҳукмдори»нинг қаҳрамонлари.

⁵ *Фродо* — «Узуклар ҳукмдори»нинг асосий қаҳрамони.

ди, хиппича¹ кийинган Гэндальфлар²ни-ку санаб адофига етолмасдинг. Ўша вақтда Ж.Р.Р.Толкиеннинг «Узуклар ҳукмдори» ғоятда машҳур бўлиб кетганди, гарчи мен Вудстокка бормаган бўлсам-да (минг афсус), хиппи бўлмасам-да, хар ҳолда чала хиппи эдим. Лекин шунинг ўзи мен мансуб бўлмиш авлод одамлари томонидан «Узуклар ҳукмдори» таъсири остида ёзилган (Стив Дональдсон³нинг «Томас Кавинантнинг ўтмиши», Терри Брукс⁴нинг «Шанаранинг киличи») «Қора минора» каби узундан-узоқ эртак-фэнтезиларни ютоқиб ўқиш ва уларга меҳр қўйиш учун етарли эди.

Гарчи «Узуклар ҳукмдори»ни 1966–67 йилларда ўқиган бўлсам ҳам ўзимнинг оламимни қоғозга туширишдан аранг тийилиб турардим. Толкиеннинг хаёлотига чин қалбдан қанот ёйиб кириб келдим. Лекин мен ўзимнинг оламимни ёзишни истардим, агар ўшанда ёзишни бошлаганимда, турган гапки, ўзимникини эмас, унинг асарини қоғозга туширган бўлардим. Бу эса, Абжир Дик Никсон айтганидек, бутунлай нотўғри йўл эди. Жаноб Толкиеннинг шарофати ила XX аср ўзининг афсунгарлари ва эльфларига⁵ эга бўлди.

¹ *Хиппи* — ўтган асрнинг 60-йилларида АҚШда пайдо бўлган субмаданият вакиллари.

² *Гендальф* — «Узуклар ҳукмдори» қахрамонларидан бири.

³ *Стивен Ридер Дональдсон* — илмий фантастика, фэнтези, мистик насрда ижод қилувчи америкалик ёзувчи.

⁴ *Терренс Дин Брукс* — америкалик фантаст ёзувчи.

⁵ *Эльфлар* — германо-скандинав ва кельт фольклорида: сеҳргар халқ; «Узуклар ҳукмдори»нинг қахрамонлари.

1967 йили менинг хикоям қандай бўлишини ҳали тасаввур қилолмасдим, бироқ бу унчалик муҳим эмасди; чунки ёзмоқчи бўлган асаримни кўчада учратиб қолсам, дарров таниб олишимга ишончим комил эди. Мен ўшанда ўн тўққиз ёшли ўзига ишонган йигитча эдим. Типирчи-ламасдан, жимгина илҳом париси ва дурдонамни (бу дурдона бўлишига қаттиқ ишонардим) кутиш учун ортиқ даражада ўзимга ишонардим. Ҳайтовур, ўн тўққиз ёшдалигингда ўзингга ишонишга ҳаққинг бор: олдинда бир талай вақтинг бор, қўрқмасанг ҳам бўлади. Вақт — маккор душман. Кантри¹ услубида куйланган бир машҳур кўшиқда айтилганидай, у сочларингни юлиб олади, оёқдан қолдиради; аслида эса вақт бундан-да кўпроқ нарсани тортиб олади. 1966–67 йилларда ушбу ҳаёт ҳақиқатидан беҳабар эдим, мабодо билганимда ҳам ўша чоғларда мен ҳаммасига тупурардим. Қачонлардир қирққа киришимни хаёлимга ҳам келтиролмасдим. Эллик ёш-чи? Йўқ. *Олтмишичи?* Ҳеч қачон! Олтмиш ёш — ахир бунга ақл бовар қилмайди-ку. Ўзи ўн тўққиз ёшда ҳаммада шундай бўлади. Ўн тўққиз ёшдалигингда шундай дейсан: «Ҳой, ҳаммангиз менга қаранг. Динамит ичиб, тротил² чекиб олганман. Стив деганлари йўлга тушди. Агар жонларингдан умидларинг бўлса, яхшиси, йўлимдан қочинглар».

¹ *Кантри* — АҚШнинг жануби-ғарбидаги қишлоқ минтақаларида тарқалган мусиқа тури.

² *Тротил* — кучли портловчи модда.

Ўн тўққиз ёш — худбинлик ёши. У пайтда одам фақат ўзи ҳақида ўйлайди, бошқа нарса-лар унга чикора. Камина баланд чўққиларни кўзлар, шу нарса мени тўлқинлантирарди. Нафсониятимдан бошқасини ўйламасдим. Менинг ёзадиган машинкам бор эди, уни кўтариб ғарибона бир кулбадан бошқасига кўчиб ўтардим. Чўнтагимда бир қути сигарет қапайиб турар, юзим эса табассумдан порларди. Ўрта ёшнинг муроса йўли шунчалик узоқ туюлар, кексалик дардлари эса етиб бўлмас манзилдай эди, гўё. Боб Сегер¹нинг қўшиғи қахрамони сингари (эндиликда халқ турли лаш-лушларни сотиб олиши учун Бобни ҳар бир дўконда «сайратишмоқда») битмас-туганмас куч ва чексиз некбинликка эга эдим; чўнтагимда ҳемири ҳам йўқ, аммо каллам тезроқ дунёга ошкор қилишим керак бўлган ғояларга тўла эди, юрагим эса бир-биридан ажойибу ғаройиб ҳикояларга тўлиб тошганди. Ҳозир бу гаплар жўн туюлади; лекин ўшанда булар мени аллаларди. Мен ўзимни зўр деб билардим. Ҳаммасидан ҳам китобхонлар билан менинг ўртамдаги деворни ёриб ўтгим келарди — шунда ҳам биргина сўзнинг қудрати билан. Бу қўлимдан келишини, айнан шунинг учун дунёга келганимни ич-ичимдан хис этардим.

Бу сўзларнинг жаранглашини қаранг. Жуда мағрурона! Ёки унчалик ҳам эмасми? Бироқ ҳар қандай ҳолатда ҳам ўзимни оқламоқчи эмасман. Мен ўн тўққиз ёшда эдим. Соқолимда

¹ *Боб Сегер* — америкалик рок мусикачи.

бир тутам ҳам оқ мўй йўқ эди. Менинг уч жуфт жинси шимим, бир жуфт ботинкам бўлиб, дунёда турли-туман имкониятлар эшиги борлигига ва бу эшиклар мен учун очилишига ишончим комил эди. Кейинги йигирма йил ичида содир бўлган ҳодисалар ноҳақ эканлигимга ишонтиролмади. Йиллар ўтиб ўттиз тўққизни ҳам қораладим, ҳаммаси ана ўшанда бошланди: ичкиликбозлик, наркотиклар, чўлоқланиб қолишимга сабаб бўлган ЙТХ¹ ва ҳ.к. Бу ҳақда кўп ва хўп ёзганман, шундай экан тафсилотларга берилиб ўтирмайман. Бу нимага ҳам керак бўларди? Шундоғам ўзингиз жуда яхши биласиз, тўғрими? Эҳтимол, сиз ҳам шундай воқеани бошингиздан ўтказгандирсиз? Ҳаёт вақти-вақти билан биз елдай учиб, ким бошлиқ эканлигини кўрсатиб қўймаслигимиз учун зolim патрулчини жўнатиб туради. Ишончим комилки, сиз ҳам унга дуч келгансиз (ёки дуч келасиз); мен уни учратганман ва биламанки, у яна қайтиб келади. Унда менинг манзилим бор. У — баджаҳл йигит, ёмон полициячи, турли бемаънигарчиликларнинг, «камтарин» сўқинишларнинг, шуҳратпарастликнинг, кибр-ҳавонинг, баланд мусиқанинг, умуман, ўн тўққиз ёшингда сенга муҳим туюлган нарсаларнинг ашаддий душманидир.

Аммо мен ҳанузгача бу ёшни жуда маъқул ёш деб санайман. Балки, энг аълосидир. Туни билан сурункасига вақтичоғлик қилиш мумкин, лекин мусиқа тиниб, пиво тамом бўлганда ҳам

¹ ЙТХ — йўл транспорти ҳодисаси (аббр).

миянг ишлаб туради. Хатто олис уфқларни кўзлаш мумкин. Охир-оқибат, золим патрулчи барибир думингдан тутиб олади ва қанот ёзишингга имкон бермайди. У золим ишини битиргач, кулинг кўкка созурилади. «Хўш, яна битта валакисаланг!» дейди-да, ён дафтаридаги рўйхатига қараб, йўлида давом этади. Шундоқ экан, озроқ (ёки кўпроқ) манманликнинг зарари йўқ, гарчи онангиз бунинг аксини такрор-такрор таъкидласа-да. Менинг онам доимо таъкидларди. «Калондимоғлик яхшиликка олиб келмайди, Стивен», дерди у... Ўн тўққизни икки марта урганимда онамнинг ҳақлигига имон келтирдим. Сени осмондан ерга тушириб қўйишмаса ҳам, ҳар ҳолда бирон бир зовурга итариб юборишади. Ўн тўққиз ёшингда бармен шахсни тасдиқловчи гувоҳномангга қараб, ёшингни текшириши ва мулойимлик билан «Тошингни тер» дегандай бардан чиқиб кетишингни сўраши мумкин. Аммо сурат солишга, шеър ёки китоб ёзишга ўтирганимда, биров ёшингни суриштириб ўтирмайди. Агар сен (айни дамда ушбу китобни ўқиётган йигитчани назарда тутяпман) хали ёш бўлсанг, ўзларини ақлли ҳисоблайдиган катталарга бу фикрингдан қайтаришларига йўл қўйма. Эҳтимол, сен хали Парижда бўлмагандирсан? Памплон¹даги буқаларнинг олатасир югуришида ҳеч қачон

¹ *Памплон* — Испаниянинг қадимий шаҳарларидан бири; шаҳар ўзининг кўчаларида энсьерро, яъни 12 та қутурган буқани қўйиб юборилиб ўтказиладиган югуриш билан дунёга машхур (бу ҳақда Эрнест Хемингуэйнинг «Қуёш барибир чиқаверади» асарида батафсил ўқишингиз мумкин).

қатнашмагандирсан? Ҳа, сен ҳали уч йил аввал мўйлари сабза ура бошлаган йигитчасан. Хўш, нима бўпти? Агар сен улкан мақсадларни кўзламасанг, агар ўзинг ҳақингда фикринг яхши бўлмаса, ниятингга қандай эришасан? Бошқаларни қўйгин-да, менга қулоқ сол: ҳаммасига қўл силтаб, ўтир ва оёқларингни бир жойга қўй.

II

Менимча, ёзувчилар икки хил бўлади, чунончи, тажрибасиз, бошловчи муаллифлар. 1970 йили мен ҳам шундайлар сирасидан эдим. Ўзларини адабийроқ ёки «жиддий» адиблар қаторида кўрувчилар барча сюжет ва мавзуларни қўйидагича савол билан кўриб чиқишади: «Бу китобнинг менга қандай аҳамияти бор?» Пешонасига оммабоп китоблар ёзиш битилганлар эса саволни кўндалангига қўйишади: «Бошқалар учун бу китобнинг нима аҳамияти бор?» «Жиддий» муаллифлар жумбоқ ва калитни ўзларидан излашади; «оммабоп» ёзувчилар эса китобхонни излашади. Униси ҳам, буниси ҳам тенг равишда худбиндирлар. Бунақаларнинг сон мингтасини танийман, исталган нарсага баҳс бойлашим мумкин. Таъбир жоиз бўлса, ҳамёним ва соатимни довга тикаман.

Лекин нима бўлган тақдирда ҳам, ҳатто ўн тўққиз ёшимда-да Фродо ҳақидаги чўпчак ва унинг Чексиз Ҳукмронлик Узугидан қутулиш йўлларини излаши иккинчи тоифага киришига фаҳмим етарди. Бу шимолий мифологик декорациянинг гира-шира фонидаги ўтакетган

британ сайёҳ-зиёратчиларнинг саргузаштлари эди. Менга излаш гоёси ёқиб тушганди, бироқ Толкиеннинг на азамат дарахт персонажлари (бу, улар менга ёқмади, дегани эмас, лекин ростдан ҳам улар менга ёқмаганди), на унинг ўрмонзорлардан иборат скандинав пейзажлари кизиқиш уйғотолганди. Башарти ўша руҳда бирон нима ёзишга уриниб кўрганимда, кўнгилдагидек чиқмаган бўларди.

Шунинг учун мен кутдим. 1970 йили йигирма иккига тўлдим, соқолимга ҳам битта-яримта қиров оралади (бу кунига икки ярим кути «Pall Mall» чекканимдан бўлса керак, деб ўйлайман), лекин ҳатто ёшинг йигирма иккида бўлса ҳам кутишинг мумкин. Йигирма икки ёшдалигингда, гарчи золим патрулчи кўшнингникида дўқ-пўписа билан сени суриштираётган бўлса-да, вақт сен томонда бўлади.

Кейин эса деярли бўм-бўш кинотеатрда (агар бу кимгадир қизиқ бўлса, Мэн штатининг Бангор шаҳарчасидаги «Vijou» кинотеатрини назарда тутяпман) Сержио Леоне¹нинг «Яхши, ёмон, ёвуз» фильмини томоша қилдим. Фильмнинг ўрталарига келганда, толкиенча афсунгарлик билан суғорилган, лекин Леонинг мухташам вестерн-декорацаяси, бошидан-охиригача излаш саҳнаси жой олмиш китоб ёзмоқчи бўлганимни тушундим. Агар сиз бу телбанамо вестернни фақат телевизор орқали

¹ *Сержио Леоне* — италиялик кинорежиссёр, айниқса, «Яхши, ёмон, ёвуз» вестерн (асосий воқеалари Ёввойи Фарбда кечадиган кино ва адабий жанр) кинофильми орқали машҳур.

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/oz/asar/2868> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/2868> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную
версию можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/2868>